

Архебамен Шамма Шайомі

Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)

Науковий керівник – к. пед. н., Шугайло Я. В.

ОСОБЛИВОСТІ АКУЛЬТУРАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТУДЕНТІВ З КРАЇН АФРИКИ

Вступ. Україна має багаторічний досвід підготовки міжнародних студентів. Такі переваги як вартість навчання, що є нижчою порівняно з європейськими країнами, низька вартість проживання роблять її привабливою для студентів із 155 країн світу. У 2018-2019 роках в закладах вищої освіти України навчалися 21,746 міжнародних студентів з країн Африки [1]. У 2020 році їхня кількість зменшилась у зв'язку з пандемією. Частка африканських студентів серед загальної кількості міжнародних студентів в Україні складає 28,8%. Найбільша кількість студентів походить з 10 країн, таких як Марокко (7390), Нігерія (3552), Єгипет (3412), Гана (1665), Туніс (774), Лівія (746), Алжир (730), Камерун (463), Судан (332), Зімбабве (326) [1]. Кількість населення країн Африки стрімко зростає, згідно з прогнозами вона подвоїться до 2050 року і складатиме 2,5 мільярдів людей [2]. В Африці проживає наймолодше населення Землі [3]. В африканських країнах відбувається економічне зростання. Серед переліку швидкозростаючих економік світу у 2019 році 16 були африканськими [4]. Це вимагає збільшення кількості кваліфікованих робітників, в першу чергу у сферах охорони здоров'я та освіти. Можна прогнозувати зростання кількості міжнародних студентів з країн Африки в майбутньому, що обумовлює актуальність проблеми акультурації міжнародних студентів.

Мета роботи – проаналізувати особливості процесу акультурації міжнародних студентів з країн Африки.

Виклад основного матеріалу. Науковці [5; 6] надають багато визначень поняття акультурація. В контексті цієї роботи ми розглядатимемо акультурацію як процес і результат взаємовпливу різних культур, в якому представники однієї культури переймають норми, цінності, традиції домінуючої (української), при цьому зберігаючи власну культурну ідентичність. Дослідник проблеми акультурації Дж. Беррі (J. Berry) [7; 8] виокремив 4 стратегії акультурації: асиміляцію, сегрегацію, маргіналізацію та інтеграцію. Якщо представники африканських країн зберігають свою етнічну самобутність, однак не мають можливості / прагнення вступати в контакти з представниками української культури, то має місце сегрегація. У випадку залучення до міжетнічної взаємодії, наявності повсякденних контактів з українцями, прагнення побудувати стійкі відносини, відбувається інтеграція.

Якщо акультурація відбувається відповідно до стратегії інтеграції, міжнародні студенти переживають менший рівень стресу і краще адаптуються до умов проживання і навчання в Україні. Ця стратегія є оптимальною. В цілому акультурація передбачає перш за все зміни в поведінці особи (мова спілкування, одяг, зміни харчової поведінки). На наступному етапі відбувається залучення до цінностей, традицій української культури. Якщо ці зміни не відбуваються, підвищується рівень акультураційного стресу, що проявляється невпевненістю, тривогою та депресією. Акультурація може відбуватися нерівномірно в різних сферах. Наприклад, може мати місце вибір особою стратегії інтеграції в сферах навчання, праці, лінгвістична інтеграція, однак в сфері міжособистісних стосунків (шлюб, дружба), використовуватись стратегія сегрегації. Факторами, які впливають на акультурацію є мотивація людини, спрямованість на інтеграцію у суспільство, вік, рівень здобутої освіти, знання української мови та культури, її позитивна оцінка міжнародними студентами. Домінування зовнішньої мотивації (наприклад, навчання в Україні було рішенням батьків) робить процес акультурації тривалішим.

Важливим фактором, який впливає на акультурацію, є відкритість домінуючої культури, рівність статусів двох культур. Не усі українці проявляють доброзичливе ставлення до представників африканських країн.

Під час процесу акультурації відбуваються психологічні та соціокультурні зміни. Це двосторонній процес, оскільки зміни відбуваються в обох культурах. Складовою частиною акультурації є адаптація, яка полягає пристосуванні до середовища. Проблеми, які виникають в процесі адаптації студентів з африканських країн, види адаптації описані в науковій літературі. Для отримання додаткової інформації щодо адаптації було проведено усне опитування міжнародних студентів з країн Африки, що навчаються у КНУТД. Міжнародні студенти переживають біологічну адаптацію, в тому числі адаптацію до клімату. Аналіз наукових джерел та результати проведеного опитування засвідчують, що студенти з країн Африки гостро реагують на холодну зиму та нестачу сонячних днів в осінній, весняний періоди. Звичним для африканців є поділ не на 4 пори року, а на сезони – сонячний /бездощовий та сезон дощів. Найбільш складним є перший рік навчання, коли спостерігається загострення хронічних захворювань, розлади сну, головний біль. Відбувається адаптація до умов проживання у гуртожитку (студенти з країн Африки сприймають опалення в українських гуртожитках як недостатнє, необхідна модернізація електромереж гуртожитків, системи гарячого водопостачання). Адаптація до змін у продуктах харчування, оскільки в Україні складно купити продукти звичні для харчування міжнародних студентів. Практично єдиним шляхом є купівля через мережу Інтернет. Адаптація до умов навчання у закладі вищої освіти ускладнюється через мовний бар'єр, а також через відмінності в системі освіти України та рідних країнах. Низький рівень знань української мови обумовлює складності у спілкуванні з одногрупниками і викладачами, сприйнятті навчального матеріалу. На думку міжнародних студентів цей процес полегшує викладання дисциплін

англійською мовою, розробка підручників, методичних матеріалів англійською мовою. Однак питання глибокого занурення в українське середовище залишається актуальним, оскільки спілкування з лікарями, працівниками банків, крамниць, транспорту, працівниками деканату, одногрупниками, колегами відбувається переважно українською, а не англійською мовами. Мова є засобом соціалізації.

Серед опитаних міжнародних студентів з країн Африки 70% сповідують християнство (пятидесятництво, православ'я, католицизм), 30% - мусульманство / іслам. Переважна більшість дотримуються системи цінностей, моралі, релігійних поглядів своїх рідних країн. Віра допомагає справлятися із акультураційним стресом. Від 20 до 30% опитаних студентів отримують матеріальну допомогу від своїх батьків, 70 – 80% поєднують роботу та навчання. Опитані працюють кур'єрами, робітниками закладів харчування, вчителями англійської (native speakers), працівниками call-центрів тощо. Частина студентів надають матеріальну допомогу родинам, які залишилися в рідних країнах.

Висновки. Під час навчання в Україні відбувається процес акультурації студентів з країн Африки. Серед основних стратегій акультурації найбільш сприятливою для особистості є стратегія інтеграції. Інтеграція передбачає включення особистості у міжкультурну взаємодію, прагнення до встановлення та підтримки повсякденних контактів з представниками «приймаючої» культури, можливість здійснювати такі контакти. Для реалізації цієї стратегії необхідне формування міжкультурної толерантності у представників обох культур, оптимізація мовної підготовки, ознайомлення із українською культурою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Міністерство освіти і науки України. Український державний центр міжнародної освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://studyinukraine.gov.ua/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini/> (дата звернення 19.04.21).

2. Dividend or Disaster: UNICEF's new report into population growth in Africa. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.unicef.org/press-releases/dividend-or-disaster-unicefs-new-report-population-growth-africa> (дата звернення 20.04.21).
3. Median age in Africa 2021. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/1121264/median-age-in-africa-by-county/>
4. Георгій Ерман. Недооцінена. Як Африка може врятувати майбутнє України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52988666> (дата звернення 20.04.21).
5. Ткачова Н. О., Штеймільер І. О. Розробка теоретично-методичного забезпечення акультурації іноземних студентів у навчально-виховному процесі класичного університету. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць КНЛУ. 2014. Вип. 50. С. 132-137. <https://cutt.ly/3bzGaCх>
6. Етнократологічний словник / за ред. О. В. Антонюка, М. Ф. Головатого, Г. В. Щокіна. К.: МАУП, 2007. С. 34.
7. Berry John W. Acculturation: Living successfully in two cultures. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>
8. Sam D. L., Berry J. W. Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. DOI: 10.1177/1745691610373075